

Іванова Лідія

кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний педагогічний університет,
м. Рівне, Україна

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті розглядається один із шляхів удосконалення професійної компетентності майбутніх учителів – формування в них відповідального ставлення до власного життя, фізичної культури; доводиться необхідність формування здоров'язберезувальної компетентності, мотивації до особистісного самовдосконалення, зокрема духовного, фізичного.

Ключові слова: учитель початкових класів, фізична культура, особистісне самовдосконалення.

Annotation. The article considers one of the ways to improve the professional competence of future teachers - the formation of a responsible attitude to their own lives, physical culture; the need for the formation of health-preserving competence, motivation for personal self-improvement, including spiritual and physical, is proved.

Key words: primary school teacher, physical culture, personal self-improvement.

Створення мотивації освіти, активізація життєвої позиції, розвиток в учнів комунікативності, тактовності, критичності, особистісного самовдосконалення, зокрема збереження духовного, фізичного, психічного здоров'я, формування в них відповідального ставлення до власного життя, до фізичної культури є метою сучасної школи.

Виникає необхідність у формуванні здоров'язберезувальної компетентності майбутніх учителів та використанні освітніх технологій, що полегшують формування нових знань, зберігаючи при цьому власне здоров'я та

здоров'я майбутніх учителів; формуванні у них необхідних умінь та навичок щодо здорового способу життя, використання їх у повсякденному житті.

Важливою проблемою залишається пошук ефективних шляхів, забезпечення необхідних і достатніх умов для процесу формування педагога, як висококваліфікованого фахівця, здатного до фізичної самореалізації, до виконання нового соціального замовлення, а саме вдосконалення фізичної культури майбутніх учителів.

Аналіз останніх публікацій. У розв'язанні проблем підготовки вчителя до професійної діяльності цінними стали дослідження Н.В. Кузьміної, В.О. Сластьоніна, О.І. Щербакова, праці сучасних педагогів: О.О. Абдуліної, І.М. Богданової, В.М. Володько, В.О. Кан-Калика, В.А. Крутецького, Ю.М. Кулюткіна, З.Н. Курлянда, В.І. Лозової, Н.Г. Ничкало, Л.Ф. Спіріна, Н.Ф. Талізінної, Р.І. Хмелюк, О.С. Цокур, Н.А. Шайденко, М.Д. Ярмаченка, а також психологів Л.В. Войтко, В.А. Семиченко та ін. Г. Ващенко міцно пов'язує виховання волі й характеру з фізичним вихованням. Особливості професійної підготовки вчителя початкової школи розкриті в дослідженнях А.М. Алексюка, Н.Н. Бібик, В.І. Бондаря, С.У. Гончаренка, І.А. Зязюна, О.М., Л.Г. Коваль, С.Н. Лисенкової, Н.Г. Ничкало, О.Я. Савченко, Г.С. Тарасенко, Л.О. Хомич, М.М. Фіцули, І.М. Шапошнікової та ін. У своїх працях В. Сухомлинський розглядає фізичну культуру як одну з важливих складових частин всебічного розвитку особистості [1- 3].

Ученими сформовано ідеал фізичного виховання – гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна та національно свідома людина, наділена високими духовними цінностями, родинними та патріотичними почуттями, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.

У «Концепції фізичного виховання в системі освіти України» також визначено провідні напрями розвитку наукових досліджень з проблем фізичного виховання студентів: розробка концепції розвитку науки в галузі фізичного виховання і спорту, а також програмно-нормативних основ фізичного виховання студентської молоді з урахуванням критеріїв оцінки

здоров'я, дотримання здорового способу життя та фізичного самовдосконалення [4].

Мета статті. У даній статті спробуємо розібратись у змісті понять здоров'я, фізична культура та за якими напрямами формувати ціннісне ставлення до неї.

Отже, педагогічний процес, спрямований на фізичний розвиток, функціональне удосконалення організму, навчання основних життєвих рухових навичок, позитивних життєвих стандартів поведінки формує фізичну культуру. А це і відсутність хвороб, комфортне психологічне самопочуття, гарний настрій, високий рівень пристосування, благополуччя. Тобто це гармонійне поєднання фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я як результат ціннісного ставлення до фізичної культури, до потреби бути здоровим [5].

Отже, доцільно забезпечити: комплексний підхід до гармонійного формування всіх складових здоров'я; удосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах, що забезпечують оздоровчу спрямованість та індивідуальність підходів; використання різноманітних форм рухової активності та духовних засобів фізичного удосконалення.

Виконання зазначених завдань сприяє досягненню істотного зниження захворюваності молоді, підвищенню рівня профілактичної роботи, стимулюванню у студентської молоді прагнення до здорового способу життя.

Саме педагог, здоровий, фізично і духовно розвинений може і має допомогти усвідомити студентам, що фізична культура є частиною культури особистості. З цією метою у навчальному процесі він використовує цікаві факти з історії, викладає низку логічних історичних етапів, що створюють ціннісну картину світу.

Так студенти дізнаються, що в епоху рабовласницького ладу (IV тисячоліття до н.е. - V століття н.е.) було започатковано першу систематизацію знань про здоров'язбереження людини у китайській книзі „Кун-фу”; пам'ятці індійської маловідомої епохи – збірнику трактатів „Аюр-Веда-Гараки”; у праці

давньогрецького лікаря Гіппократа і видатного лікаря Сходу, філософа й поета Ібн-Сіні (Авіценни). У Стародавній Греції основними засобами здоров'язбереження людини були фізичні вправи, харчові обмеження, постійне тренування волі і характеру, що сприяло виникненню у 776 р. до н.е. Олімпійських ігор, які проводяться і в наш час.

У часи Середньовіччя (епоху лицарства) рівень фізичної культури став значно нижчим від античної. Там побутували народні ігри, забави, ігри з м'ячем, танці, масові купання, фехтування, стрільба з лука, метання каміння, боротьба, а лицарі обов'язково володіли «сімома лицарськими доблестями», а саме: їздити верхи, плавати, володіти мечем, списом, щитом, фехтувати, полювати, грати в шахи, складати вірші та співати.

У XIV-XVI ст. – в епоху Відродження внесок Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та інших стали підставою для вивчення будови і функцій організму. Людина починала відчувати себе частиною природи; хвороба все менше розглядалася як Божа кара, а як те, з чим може владнати людина.

Ж.-Ж. Руссо висунув теорію природного виховання (загартування, обмеження в їжі), яка також відіграла прогресивну роль у здоров'язбереженні тогочасного покоління.

У період Київської Русі народна фізична культура слов'ян зосереджена в рухливих іграх, забавах, розвагах, танцях, змаганнях і підпорядкована побутово-релігійному календарю, що наближує людину до природи і сприяє її оздоровленню.

За часів Запорозької Січі було створено досить ефективну систему здоров'язбереження, в основі якої, не тільки фізичний, а й духовний розвиток людини.

Розвитку фізичної культури молоді надавав велике значення В. Сухомлинський, який у своїх роботах розглядав такі засоби збереження та зміцнення здоров'я, як ранкова гімнастика, рухова активність, ходьба босоніж, походи, праця взимку на свіжому повітрі, купання у відкритих водоймищах, режим харчування (використання продуктів, багатих на вітаміни). Саме В. Сухомлинський зазначав, що здоров 'я його вихованців залежить від

виховного впливу на них учителів, у нашому випадку викладачів на студентів.

Отже, історичний аспект розвитку проблеми здоров'язбереження молоді свідчить, що в періоди розвитку людства збереження і відновлення здоров'я залежало від рівня культури і становило культуру здоров'я суспільства.

Здоровий спосіб життя-це сукупність ціннісних орієнтацій та установок, звичок, режиму і темпу життя, спрямованих на збереження, зміцнення, формування, відтворення здоров'я в процесі навчання, виховання, спілкування, праці і відпочинку і передачі його у майбутньому [7].

Складники здорового способу життя включають елементи, які стосуються всіх аспектів здоров'я, це: умови праці і навчання, усвідомлення цінності здоров'я, відсутність шкідливих звичок, позитивні гігієнічні навички, збалансоване харчування, рухова активність, загартування, нормальний психологічний мікроклімат у сім'ї, колективі, духовність.

Негативні тенденції сучасного життя і його наслідки (за даними УНДІ охорони здоров'я дітей та підлітків, лише 5% випускників закінчують школу здоровими) безперечно пов'язані з низькою ефективністю формування ціннісного ставлення до фізичної культури, що можливо вирішити не тільки зусиллями медиків, але й освітян.

Висновки. Означена проблема розкривається не на основі авторитарної (традиційної) концепції фізичного виховання у ЗВО, а з позиції розвивальної (оздоровчої), що формує свідоме ставлення на усіх заняттях, і, зокрема з фізичного виховання, до здоров'я як цінності, створює навички здорового способу життя, фізичної краси та спортивного іміджу учителя початкових класів. Активізація роботи зі студентами відбувається шляхом використання засобів фізичного виховання, просвітительської, духовної роботи, фізкультурно-оздоровчої діяльності, використання знань світової історії, української нації, і, звичайно, позитивний приклад педагога.

Саме педагог, здоровий, фізично і духовно розвинений, може і має допомогти усвідомити студентам, що фізична культура є невід'ємною складовою частиною культури особистості.

Список використаних джерел

1. Володько В.М. Основні компоненти загально-педагогічної підготовки майбутнього вчителя. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*: Зб. ст.:Крим. держ. гуманіт. ін-т. К., 2001. Вип. 3.–4.1. С. 25-42.
2. Савченко О.Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Початкова школа*, 2001. № 7. С. 1–4.
3. Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. К.: Магістр-S, 1998. 201 с.
4. Долинський Б. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до формування здоров'язбережувальних навичок і вмінь у молодших школярів навчально-виховній діяльності. *Педагогіка: теорія і методика фізичного виховання. Наука і освіта.*, №4, 2013. С.115-117.
5. Отравенко О.В. Формування духовного здоров'я учнів основної школи в процесі фізичного виховання: дис....канд. пед. Наук. Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля, Луганськ, 2009.
6. Пангелова Н.Є., Круцевич Т.Ю., Данилко В.М. Теоретико-методичні основи оздоровчої фізичної культури: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2017. 505 с.
7. Соколенко О.І. Формування ціннісного ставлення студентів вищих педагогічних навчальних закладів до свого здоров'я: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спеціальність 13.00.04. Теорія і методика професійної освіти.25с.